Jord- och skogsbruksutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om temporär ändring av utlänningslagen och lagen om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för säsongsanställning

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om temporär ändring av utlänningslagen och lagen om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för säsongsanställning (RP 36/2020 rd): Ärendet har lämnats till jord- och skogsbruksutskottet för utlåtande till förvaltningsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört
- ledande expert Juha-Pekka Suomi, arbets- och näringsministeriet.

Skriftligt yttrande har lämnats av
- jord- och skogsbruksministeriet
- Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf
- Livsmedelsindustriförbundet rf
- MTK-Varsinais-Suomi ry
- Frukt- och Bärodlarnas förbund rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Utskottet konstaterar att syftet med propositionen är att på grund av covid-19-pandemin göra det möjligt för tredjelandsmedborgare som redan har giltigt uppehållstillstånd i Finland att fortsätta arbeta i branscher och uppgifter som är viktiga med tanke på försörjningsberedskapen och arbetsmarknadens funktion, eftersom man för närvarande i praktiken inte kan resa till Finland från andra länder och det i praktiken inte är möjligt att få in ny arbetskraft från utlandet. Avsikten är att under rådande undantagsförhållanden öka utbudet av arbetskraft inom arbetsuppgifter som är

akuta med tanke på försörjningsberedskapen eller kritiska med tanke på branschen i första hand med hjälp av utlänningar som lagligen vistas i Finland. I motiveringen till propositionen konstateras det att propositionen således är förenlig med regeringens mål att minska gränstrafiken.

I propositionen föreslås det att utlänningslagen (301/2004) och lagen om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för säsongsanställning (907/2017) ändras temporärt så att det till dessa lagar fogas en undantagsbestämmelse som tillåter alla tredjelandsmedborgare som vistas lagligen i landet att arbeta i sådana branscher och uppgifter som är viktiga med tanke på försörjningsberedskapen och arbetsmarknadens funktion och som avses i kommissionens meddelande om covid-19 (2020/C 102 I/02). I meddelandet (2020/C 102 I/02) konstateras bland annat att de tillfälliga restriktionerna för icke nödvändiga resor inte ska gälla personer som har en nödvändig funktion eller ett nödvändigt behov.

I propositionen sägs att det genom förordning av arbets- och näringsministeriet får utfärdas närmare bestämmelser om de uppgifter som ingår i de meddelanden av Europeiska kommissionen som avses i lagarna.

Utskottet påpekar att bestämmelsen ska gälla alla giltiga uppehållstillstånd, visum och säsongsarbetsintyg, och även nya uppehållstillstånd, visum och säsongsarbetsintyg som beviljas under undantagsförhållandena. Bestämmelsen avses gälla till och med den 31 december 2020.

Utskottet betonar att rekryteringen av utlänningar som redan befinner sig i landet särskilt bör göras smidigare vid bland annat ett tidsbundet förfarande för förlängning av säsongstillstånd. Dessutom måste säsongsarbetare kunna byta mellan olika arbetsgivare och landsbygdsbranscher på ett flexibelt sätt. Det är också viktigt att säsongarbetare kan röra sig över landsgränserna utan att hälsosäkerheten äventyras.

Utskottet betonar att propositionen stöder uppnåendet av målen för försörjningsberedskapen och minskar de skador som begränsningen av gränstrafiken orsakar näringslivet i och med att det ökar utbudet av arbetskraft inom de kritiska sektorerna inom primärproduktionen, i synnerhet inom jordbruket och trädgårdsbranschen, men också inom skogssektorn och fiskerinäringen.

De mest kritiska uppgifterna är för närvarande vårarbetet inom trädgårdsbranschen samt djurskyddsarbetena inom djurproduktionen. På djurgårdar kan bristen på utländsk säsongsarbetskraft medföra allvarliga djurskyddsproblem på enskilda gårdar och på trädgårdsenheter kan produktionen under hela växtperioden gå förlorad. Även för att odlingen på åkermark ska lyckas krävs yrkeskunnig arbetskraft för att utföra vårarbetena.

Utskottet konstaterar att när det gäller skogsbruket avses med kritiska arbeten i synnerhet plantering och sådd i skog samt arbete som utförs på skogsplantskolor. I dessa uppgifter är antalet utländska arbetstagare mycket stort. I Finland planteras årligen cirka 150 miljoner plantor, av vilka närmare hälften under de senaste åren har planterats av utländska säsongarbetare. Det har varit svårt att få ett tillräckligt antal säsongarbetare från Finland som är intresserade av relativt tungt terrängarbete.

När det gäller fisket anser utskottet att det är viktigt att arbetstagare som arbetar med trålare, huvudsakligen estniska, även i fortsättningen kan resa in i landet. Om de inte kommer in i landet innebär det redan på kort sikt en betydande minskning av tillgången på strömming som livsmedel.

Utskottet betonar att utländsk säsongsarbetskraft under de senaste åren har varit en viktig källa till arbetskraft inom många branscher inom primärproduktionen. Av propositionen framgår att det under normala år inom trädgårdssektorn finns cirka 16 000 utländska anställda under hela året. Det finns ett akut behov av arbetskraft just på våren, eftersom hela årets verksamhet beror på om man lyckas plantera plantorna och så fröna i rätt tid på våren. Om det inte finns arbetskraft, finns det inte heller någon skörd. Situationen förvärras av att besluten om odlingens omfattning fattas under de närmaste dagarna. Odlarna vågar inte beställa plantor och frön, om det inte är säkert att de fås i jorden och skörden bärgad i sinom tid. Minskade skördar inverkar negativt på försörjningsberedskapen och på mängden produkter som erbjuds konsumenter.

Utskottet betonar att det behövs minst 1 500 personer för att sköta nödvändiga arbetsuppgifter som är akuta med tanke på försörjningsberedskapen eller som är kritiska med tanke på verksamheten inom branschen. Kritiska arbetsuppgifter är uppgifter som inte tål dröjsmål och vars uteblivna fullgörande har en betydande inverkan på försörjningsberedskapen eller verksamheten inom branschen. Till de mest kritiska områdena och uppgifterna hör med hänvisning till det som anförs ovan jordbruk, trädgård och fiske (inklusive nödvändiga arbeten inom växtproduktion på friland och i växthus, foderproduktion, arbeten som är nödvändiga med tanke på husdjursproduktionen samt djurens skötsel och hälsa och arbeten inom yrkesfisket). Även nödvändiga arbeten för jordbruk och trädgårdsodling i företag och sammanslutningar som producerar direkta tjänster samt skogssektorn (inklusive plantering och sådd, arbete på skogsplantskolor samt avverkning, gallring, avverkning, mätning och skogstransport av träd). Den ökade bärplockningen, särskilt genom de thailändska bärplockarna, har under de senaste åren möjliggjort verksamheten och utvecklingen inom den industri som förädlar bär. Utan tillräcklig råvara försämras företagens verksamhetsmöjligheter väsentligt.

Utskottet anser det vara viktigt att de lagar som utfärdas om temporär ändring av utlänningslagen och lagen om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för säsongsanställning inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde gäller alla de sektorer som ministeriernas gemensamma förvaltningsövergripande tjänstemannaarbetsgrupp har identifierat som akuta eller kritiska arbetsuppdrag med tanke på försörjningsberedskapen.

Utskottet anser det nödvändigt att det utöver utländsk arbetskraft vidtas snabba åtgärder för att öka den inhemska arbetskraftens rörlighet och få inhemsk arbetskraft till säsongsarbete inom primärproduktionen.

Vid analysen av konsekvenserna av den så kallade coronakrisen och det försämrade ekonomiska läget för jordbruket och säkerställandet av den finländska livsmedelssäkerheten har det bedömts att situationen på jordbruksmarknaden och i gårdsbruksenheternas ekonomi hotar att försämras snabbt. Livsmedelstrygghetens betydelse accentueras under undantagsförhållanden och det finländska livsmedelsnätverket har visat sin funktionssäkerhet. Vi står inför årets viktigaste tid med tanke på tryggandet av livsmedelsförsörjningen, det vill säga den nya skördeperioden. Den kritiska personalen utgörs av personer med specialkompetens. Mest kritiska och brådskande har

konstaterats vara ett antal arbeten som hänför sig till början av jordbrukets och trädgårdsodlingens växtperiod samt skötseln av produktionsdjur, för vilka man under de närmaste dagarna måste ha kännedom om yrkeskunniga utförare. Upprätthållandet av primärproduktionen är särskilt viktigt med tanke på landets försörjningsberedskap, eftersom man i takt med att coronakrisen framskrider inte kan vara säker på kontinuiteten i importen av jordbruks- och trädgårdsprodukter.

Avslutningsvis

Utskottet anser att åtgärder enligt propositionen är nödvändiga, men med beaktande av det kända behovet av säsongsarbetskraft är de inte tillräckliga. Utskottet förutsätter därför att man utreder ytterligare metoder för att säkerställa arbetskraften inom de sektorer som är kritiska med tanke på försörjningsberedskapen.

Utskottet förutsätter att arbets- och näringsministeriet sänder de utkast till förordningar som eventuellt bereds med stöd av de lagar som stiftas till jord- och skogsbruksutskottet för kännedom.

Sammantaget anser utskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslagen med anmärkningarna ovan.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Jord- och skogsbruksutskottet föreslår

att förvaltningsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 3.4.2020

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Anne Kalmari cent
vice ordförande Ritva Elomaa saf
medlem Heikki Autto saml
medlem Seppo Eskelinen sd
medlem Satu Hassi gröna
medlem Mikko Kärnä cent
medlem Mikko Lundén saf
medlem Jari Myllykoski vänst
medlem Anders Norrback sv
medlem Raimo Piirainen sd
medlem Jenni Pitko gröna
medlem Piritta Rantanen sd (delvis)
medlem Mikko Savola cent
ersättare Lulu Ranne saf.

Sekreterare var

utskottsråd Carl Selenius.

Avvikande mening

Motivering

I propositionen föreslås det att utlänningslagen och lagen om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för säsongsanställning ändras temporärt. Genom de föreslagna lagarna tillåts alla tredjelandsmedborgare som vistas lagligen i landet att arbeta i sådana branscher och uppgifter som är viktiga med tanke på försörjningsberedskapen och arbetsmarknadens funktion och som avses i kommissionens meddelande Covid-19 (2020/C 102 I/02). Vägledning om genomförandet av de tillfälliga restriktionerna för icke nödvändiga resor till EU, om underlättandet av transitarrangemang för återvändande EU-medborgare och om effekterna på viseringspolitiken och i kommissionens meddelande (2020/C 102 I/03) Riktlinjer för fri rörlighet för arbetstagare under utbrottet av Covid-19.

De branscher och uppgifter som nämns i de ovannämnda meddelandena ska i regel vara uppgifter där begränsningar i ankomsten av utländsk arbetskraft till Finland eller andra störningar i arbetsmarknadens funktion som beror på den exceptionella situationen orsakar brist på arbetskraft eller andra betydande utmaningar för försörjningsberedskapen eller verksamheten inom branschen. I meddelandet definieras dessa uppgifter som en nödvändig funktion eller ett nödvändigt behov. Som sådana uppgifter betraktas till exempel yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården, säsongsarbetare inom jordbrukssektorn, transportpersonal, personer som arbetar med kritisk eller på annat sätt viktig infrastruktur, livsmedelsindustrin samt olika vårdarbetare. Lagen ska gälla alla giltiga uppehållstillstånd, visum och säsongsarbetsintyg, och även nya uppehållstillstånd, visum och säsongsarbetsintyg som beviljas.

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt. Lagarna avses gälla till och med den 31 december 2020. Lagarna ska tillämpas på uppehållstillstånd, visum och säsongsarbetsintyg som beviljats redan innan lagarna trädde i kraft.

Sannfinländarnas utskottsgrupp anser det vara bra att syftet med den nu föreslagna tillfälliga lösningen är att både trygga och främja exempelvis förutsättningarna för att bedriva jordbruk i vårt land under särskilda förhållanden med hjälp av säsongarbetare. Det är också nödvändigt att betona att varken vår utskottsgrupp eller Sannfinländarna har något emot säsongsarbetare, eftersom de kommer till landet, arbetar och lämnar landet. På så sätt belastar de inte vårt lands sociala trygghet och tjänster, eftersom de inte stannar kvar i landet efter att arbetet upphört.

Å andra sidan bör man också se och samtidigt förstå att den aktuella propositionen inte är en effektiv lösning på bristen på arbetskraft inom de branscher som är kritiska med tanke på försörjningsberedskapen. I propositionen bedöms sysselsättningseffekterna bara omfatta några hundra personer, när det verkliga behovet räknas i tusental. För det tredje ser vi åtminstone potentiellt att förslaget öppnar möjligheter till mer massiv arbetskraftsinvandring. Åtminstone antyder propositionen detta, eftersom det också nämns att lagen även ska gälla nya uppehållstillstånd, visum och säsongsarbetsintyg som beviljas. En sådan utveckling lämpar sig inte på något sätt för vår grupp. Det bör också påpekas att det i propositionen har slunkit med bestämmelser om andra traditionella projekt som hänför sig till så kallad arbetskraftsinvandring och som inte borde ha något

att göra med skördearbete inom jordbruket eller andra branscher som uttryckligen behöver utländsk arbetskraft och som faktiskt inte gäller utlänningar som redan befinner sig i landet, utan personer som kommer att invandra, eller som man hoppas ska invandra, i framtiden.

Vi Sannfinländare anser således att de kritiska områdena i propositionen bör avgränsas betydligt striktare till jordbruks-, trädgårds- och skogsbrukssektorn. Vidare bör lagändringen begränsas till de utlänningar som redan för närvarande befinner sig i landet och som blivit permitterade eller uppsagda på grund av coronaepidemin. I sin nuvarande form möjliggör propositionen fortsatt import av faktisk billig arbetskraft i en situation där ett växande antal finländare och personer bosatta i Finland har förlorat eller håller på att förlora sitt arbete.

Slutligen anser vår utskottsgrupp att regeringen måste vidta åtgärder för att på ett genuint sätt åtgärda den brist på arbetskraft som de kritiska sektorerna står inför i och med coronakrisen. Det behövs också långtgående åtgärder för att trygga tillgången på arbetskraft inom dessa branscher inom Finland i fortsättningen. I första hand måste det inledas omfattande rekryteringskampanjer och gås in för att undanröja de problem som utgör hinder för sysselsättning, vilket Sannfinländarna till exempel har föreslagit. På så sätt sporras finländarna till säsongsarbete så att utkomstskyddet för arbetslösa inte tillfälligt skärs ned, om permitteringen eller uppsägningen har berott på coronasituationen.

Avvikande mening

Vi föreslår

att förvaltningsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 3.4.2020

Ritva Elomaa saf
Mikko Lundén saf
Lulu Ranne saf